

เทศน์อบรมพระ ณ วัดป่าบ้านตาด
เมื่อวันที่ ๑๑ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๓๓

กิเลสตีตลาด

การไต่ยินได้ฟังอรรถธรรมอยู่โดยสม่ำเสมอ ย่อมเป็นความราบรื่นภายในจิตใจ เพราะใจของเรานั้นใช้งานอยู่ตลอดเวลา ไม่มีสิ่งใดบุคคลใดที่จะประกอบหน้าที่การงานอยู่ตลอดเวลาโดยไม่มีการพักผ่อนหย่อนตัวบ้างเลย เหมือนใจที่คิดอยู่ตลอดเวลาเพราะฉะนั้นจึงเรียกว่าใจนี้ทำงานไม่หยุดไม่ถอยทั้งหนักทั้งเบา ไม่ทราบว่างานใดเป็นงานหนัก จะค่อยพักผ่อนหย่อนกำลังแห่งความหนักนั้นลงสู่ความเบา เพื่อบรรเทาตนเองไม่มีเลย เพราะใจไม่รู้ว่าจักพักผ่อนอย่างไรบ้าง มีแต่หนักก็ตื่นเบาก็ติด มีแต่ความติดความตึงอยู่ภายในจิตใจ เพราะสิ่งผลักดันนั้นผลักดันอยู่ไม่หยุดไม่ถอย จิตจึงต้องติดต้องตึงอยู่ตลอดเวลา

ถ้าเทียบกับงานทางโลกแล้ว ก็ไม่มีงานที่จะทำมากมีงานมากหมุนตัวอยู่ตลอดเวลาเหมือนจิตนี้เลย เมื่อการปฏิบัติธรรมคือจิตตภาวนาเป็นเครื่องประกอบกันเข้าบ้าง ใจก็มีการพักผ่อนหย่อนตัว เช่นหยุดตัวเข้ามาสู่ความสงบ เพราะอำนาจแห่งธรรมเป็นเครื่องดึงดูด ในเบื้องต้นมีค่าปริกรรมเป็นสำคัญ บังคับจิตใจให้ทำงานอยู่กับค่าปริกรรม เช่นเดียวกับการคิดปรุงในงานอื่น ๆ อยู่โดยสม่ำเสมอด้วยความมีสติ

เพราะงานนี้เป็นงานทางด้านของมรรคที่จะทำจิตใจให้สงบได้ ไม่เหมือนกับงานทางด้านสมุทัย ที่กิเลสบีบบังคับให้ทำให้คิดให้ปรุง ใจเมื่อมีอรรถมีธรรมเข้าเป็นเครื่องระงับดับอารมณ์ทั้งหลาย ยิ่งเหลือแต่อารมณ์คือค่าปริกรรมเท่านั้น ย่อมจะสงบตัวเข้ามาได้ และเห็นความเย็นใจเห็นความสบายใจขึ้นภายในจิตดวงที่เคยรุ่มร้อนนั้นแล

แต่การเทศนาว่าการตั้งที่ผมเป็นอยู่เวลานี้ มันเป็นไปได้เหมือนอย่างที่เคยเป็นมาเลย เพราะธาตุชั้นธัมมอยู่ตลอดเวลาว่าไม่สามารถ อ่อนลงทุกเวล่ำเวลา ความจดความจำอันเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะทำงานในการเทศนาว่าการนี้ เราไม่อยากจะพูดเพียงคำว่าสีกหรอ นอกจากว่าเสื่อมลงไปโดยลำดับลำดับ จันจะไม่มี ความจำเหลืออยู่แล้วภายในใจเท่านั้น เหมาะกับความเป็นอยู่เวลานี้ เพราะฉะนั้นจึงไม่อาจจะเทศนาว่าการอบรมพระเถรตั้งที่เคยปฏิบัติมาได้ จึงต้องพักไป ๆ

นี่ก็นับแต่วันกลับมาจากกรุงเทพฯ วันที่ ๒๐ เมษายน จนกระทั่งบัดนี้ ถึงได้เริ่มมาประชุมเทศน์บ้างวันนี้ แต่ก็ไม่ได้แน่วแน่ว่าจะเทศน์ไปได้มากนักเพียงไร เพราะความจำนี้เสื่อมลง ๆ จับหน้าชนหลัง จับหลังชนหน้า หลงหน้าหลงหลังเหมือนกับคนไม่เคยเทศน์ ประหนึ่งว่าเด็กเพิ่งฝึกหัดพูดนั้นแล เพราะคำพูดและความจดจำไม่สืบไม่ต่อกัน

พอพูดไปๆ ลืมหายใจเลยไปเลยไม่ทราบว่าจะตกไปไหน ถ้าระลึกได้ก็มาต่อกันไป ความต่อกันไปด้วยความระลึกได้นี้ ก็ไม่เต็มเม็ดเต็มหน่วยตามหลักแห่งการเทศน์ทางภาคปฏิบัติ ถ้าระลึกไม่ได้ก็ตั้งใหม่ขึ้นมาก็เป็นเรื่องใหม่ไปเสีย พอจะเป็นเรื่องเป็นราวก็ลืมหายตกไปอีก แล้วก็ตั้งใหม่ขึ้นมา

เทศน์เพียงครั้งเดียวนั้นตั้งขึ้นใหม่ไม่รู้กี่ครั้ง และเทศน์ไปคนละแห่งละหน ไปคนละวรรคละตอนไม่เกี่ยวเนื่องกันเลย เพราะความจำหายไปแล้ว นี่จึงไม่ได้เทศน์ส่วนอื่นก็นับว่าพอประมาณ กำลังวังชาก็พอเป็นไป แต่ความจำนี่รู้สึกว่าจะเสื่อมลงอย่างมากทีเดียว จนเจ้าของก็รู้ได้ชัด ถึงกับได้พูดออกมาในก่อนหน้านี้แล้วว่า ต่อไปนี้จะเทศน์ไม่ได้ เพราะเครื่องมือคือความจำสัญญาไม่ทำงานให้เหมือนอย่างแต่ก่อน อยากรู้อะไรก็ขาดไป อยากรู้อะไรก็ขาดไป แล้วจะเทศน์ไปได้ยังไงเมื่อไม่มีสัญญา ความจำได้หมายรู้ จะจับปะติดปะต่อกันเพื่อเป็นเรื่องเป็นราวต่อไปได้

จึงขอให้ทุกท่านได้ตั้งใจประพฤติปฏิบัติ ในวัดนี้เทปก็มีที่เทศน์ไว้แล้ว เอาเทปไปฟัง เทปนั้นแลคือธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า การเทศน์ว่าการผมก็ไม่ได้มีความสงสัยในการเทศน์นั้นว่าไม่ถูก เทศน์ด้วยความเต็มอกเต็มใจ เทศน์ด้วยความแน่วใจ ในทางเหตุก็เป็นที่แน่วใจไม่สงสัย ทางผลจะมีจะปรากฏมากน้อยเพียงไรก็แน่วใจไม่สงสัยเช่นเดียวกัน ทั้งสองอย่างคือเหตุกับผลนี้รวมลงในเทปแต่ละกัณฑ์ๆ อยู่แล้ว เมื่อฟังนั้นก็พอจะเป็นคติเครื่องเตือนใจได้ ถ้าไม่ปล่อยใจให้เผลอเผลอไปเสียดังที่เคยเป็นมา และเป็นอยู่เวลานี้ ต่อไปก็ยังคงจะเป็นไปอีกอย่างนี้แล้วก็หมดหวังในเทศน์กบวชของเรา

คำว่ามรรคผลนิพพานๆ เลยกลายไปอยู่เมืองอินเดีย กลายไปอยู่กับพระพุทธเจ้า กลายไปอยู่กับพระสงฆ์สาวกที่ท่านปรินิพพานไปแล้วนั้นเสียหมด ไม่มีอะไรยังเหลือหรือตกค้างอยู่เลยในศาสนธรรมของท่านที่ประกาศสอนไว้ ซึ่งได้จดจารึกในคัมภีร์ไบเบิล เพราะไม่ได้ถือคัมภีร์ไบเบิลอันเป็นศาสนธรรมของท่านมาประพฤติปฏิบัติให้ถูกต้อง ไม่ว่าจะทางแงธรรม ไม่ว่าจะทางแงวินัย กลายเป็นความไม่สำคัญไปหมด

สิ่งที่สำคัญก็คือ ความดีด้านหาญทำโดยไม่คิดอ่านไตร่ตรองอะไร ในเรื่องความผิดความถูกประการต่างๆ ให้เหนือไปจากความอยากที่บีบบังคับอยู่ภายในจิตใจ ให้แสดงออกมาทางกายทางวาจาทางความประพฤตินั้นเลย นี่เป็นสิ่งสำคัญ แล้วมรรคผลนิพพานก็กลายเป็นสิ่งที่สุดเอื้อมหมดหวังไปหมด โน้นคิดไปเมืองอินเดีย คิดไปถึงความปรินิพพานของพระพุทธเจ้าและสาวกโน้น เลยกบวมเทไปโน้นหมด

ความทุ่มเทไปโน้นเพื่อจะได้ผลกลับมาก็ไม่มี ทั้งทุ่มเทไปด้วย ทั้งเป็นความลุ่มจมหมดหวังไปด้วยในเวลาเดียวกัน ที่จะย้อนเข้ามาสู่ศาสนธรรมที่ท่านจดจารึกไว้ในคัมภีร์ไบเบิลทั้ง ๓ ปีกุ๊ก ใจก็ไม่ได้สนใจเสีย ไม่มีหวังอะไรกับธรรมเหล่านี้เสีย ไปหวัง

โน้น หวังก็หวังลมๆ แล้งๆ ไม่ได้หวังอย่างที่จะนำมาเป็นคติปรับปรุงตนเองให้เกิดผลขึ้นมาเสีย

ถ้าย้อนเข้ามาสู่คัมภีร์ก็ไม่ได้เห็นคัมภีร์เป็นของสำคัญ ยิ่งกว่าความอยากความทะเยอทะยาน ความฟุ้งเพื่อเห่อเหิมของกิเลสประเภทต่างๆ ซึ่งฝังจมอยู่ในจิตใจนี้เสีย สุดท้ายก็ไม่มีอะไรเหลืออยู่ในตัวของพระของเณรผู้ปฏิบัติเรา เหลือก็เหลือแต่กิริยาว่าเป็นพระรุดงคกรรมฐาน เป็นกิริยาที่แสดงออกอย่างผิวๆ เฝินๆ นี้เท่านั้น ส่วนใจไม่ได้ฝังลึกลงในอรรถในธรรม ในศีลในสมาธิในปัญญา ในวิมุตติความหลุดพ้นตามหลักศาสนธรรมนั้นเลย นี่จึงเป็นพระที่เรียกว่าโมฆภิกษุ เปล่าจากผลจากประโยชน์ในเพศของตน

ทั้งๆ ที่เพศของพระนี่เป็นเพศที่ตักตวงเอามรรคผลนิพพาน ดังพระพุทธเจ้าและพระสาวกทั้งหลายท่าน ท่านเป็นเพศอันนี้แลทรงผ้ากาสาวพัสตร์ ไม่เว้นแต่พระองค์เดียวที่ไม่ได้ทรงผ้ากาสาวพัสตร์ และเพศอันนี้แลเป็นเพศที่ตักตวงเอามรรคผลนิพพาน และเป็นเพศที่ได้ประกาศธรรมกระเทือนโลกแห่งชาวพุทธของเรามานานจนกระทั่งบัดนี้ว่า พุทธ ธรรม สงฆ์ สรรณ คัจฉามิ เป็นสรรณะที่ตายใจได้ออกมาจากเพศนี้แล

แต่เมื่อเพศอันนี้มาถึงพวกเราแล้ว เลยกกลายเป็นผ้าเหลืองปกคลุมหุ้มห่อตอไม้ไปเสีย เราจึงเป็นเหมือนกับตอไม้ กิเลสจะจับโยนไปที่ไหนก็ได้ ไม่ว่ามันจะบงการไปทางใด ไม่ได้มีความคิดความอ่านอะไรเลย ว่าความอยากประเภทนี้มาจากอะไร ไม่ว่าจะอยากเห็นอยากดู อยากได้ยินได้ฟัง อยากคิดอยากปรุงในแง่ใดเรื่องใด อดีตอนาคตแม้ปัจจุบันที่เป็นธรรมารมณ ก็มีแต่อารมณ์ของกิเลสทั้งนั้น ไม่ได้มีความรู้สึกตัวเลยว่าเรื่องเหล่านี้เป็นเรื่องของการชำระกิเลส หรือเป็นเรื่องของการสั่งสมกิเลสให้มีกำลังมากมุนขึ้น จึงเรียกว่าเป็นพระหัวตอครองผ้ากาสาวพัสตร์ แต่ตัวเองไม่ได้ทำหน้าที่แห่งความเป็นพระ ดังพระพุทธเจ้าและสาวกท่านดำเนินและสอนไว้โดยลำดับมาจนทุกวันนี้ เพราะฉะนั้นผลจึงไม่ปรากฏ

เรื่องมรรคผลนิพพาน ประหนึ่งว่าเป็นเสนียดจัญไรแก่ชาวพุทธเราเข้าไปโดยลำดับแล้ว ทุกวันนี้ถ้าพูดถึงเรื่องมรรคผลนิพพาน พูดถึงเรื่องการประพฤติปฏิบัติตัวเพื่อมรรคผลนิพพาน รู้สึกจะแสดงแรงใจของชาวพุทธเรามากมาย เพราะในชาวพุทธของเราล้วนแล้วแต่เป็นคลังกิเลส ที่ต่างคนต่างส่งเสริมให้หนักมือมากเข้าทุกทีๆ จนปรากฏที่ว่าเป็นนำอุจาดบาดตาของท่านผู้ดีทั้งหลาย เพราะในโลกนี้ปราชญ์ยังมี ไม่ใช่มีแต่ประเภทเล่นละครสดๆ ร้อนๆ ต่อหน้ากันอย่างไม่อายอย่างนี้โดยถ่ายเดียวที่น่าสลดสังเวชมาก

คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า เป็นธรรมชาติที่คงเส้นคงวาหนาแน่นอยู่ด้วยเหตุด้วยผลด้วยมรรคผลนิพพาน ไม่มีอะไรบกบางเลย สิ่งที่ยกบางก็คือผู้จะประกอบหน้าที่การงานเพื่อมรรคผลนิพพาน นี้มันบกบางหรือมีน้อยมาก จนแทบไม่มีไม่ปรากฏเลย สุดท้ายมรรคผลนิพพานก็มีแต่ชื่อ ถือศาสนาที่สักแต่ว่าเป็นพิธี เป็นกิริยาแห่งชาวพุทธเพียงงามตาโลก คืองามตาภิเลสเท่านั้น ไม่ได้งามในหัวใจที่เป็นที่สถิตอยู่แห่งธรรมเลย นี่แหละเป็นที่น่าสลดสังเวชเอามากมายในชาวพุทธเรา

สำหรับพวกเรามีความรู้สึกอย่างไรบ้างในการปฏิบัติธรรม ธรรมทั้งหลายที่กล่าวมาเหล่านี้จนกระทั่งถึงวิสุทธิธรรมนั้น ไปรวมตัวถูกกักขังไว้ที่เมืองอินเดียดินแดนตรัสรู้ธรรมของพระพุทธเจ้าหมดแล้วหรือ ตั้งปัญหาขึ้นถามเจ้าของดู และไปรวมตัวอยู่กับพระสงฆ์สาวกท่านผู้ปรินิพพานไปจนไม่มีเหลือแล้วหรือ ท่านชวนชวยด้วยเหตุผลกลไกอะไรทำไมจึงไม่นำมาคิดบ้าง ธรรมทุกบททุกบาทสอนเพื่อแก้เพื่อชำระกิเลส เพื่อให้จิตใจมีความสะอาดสงบร่มเย็น และมีความเฉลียวฉลาดปราดเปรื่องเลื่องลือภายในหัวใจของผู้บำเพ็ญขึ้นโดยลำดับ ทำไมจึงไม่ได้คิดและไม่ได้นำมาซักฟอกแก้ไขตัดแปลงหรือฝึกทรมานตนบ้าง มันเป็นอย่างนี้ เหล่านี้ให้ตั้งปัญหาถามตัวเอง ถ้าอยากมีทางลัดลวด ไม่จอตกลงไปตามๆ กันหมดนะ

เวลานี้เป็นอย่างนั้นเสียมากต่อมากแล้ว ต่อไปนี้จะพูดเรื่องมรรคผลนิพพานไม่ได้ หัวเราะกันเต็มบ้านเต็มเมือง เพราะกิเลสมันหน้าด้านอย่างออกหน้าออกตา ไม่มีขยะเขยงต่ออรอดต่อธรรมเลย ไม่มีมายาย มันแสดงได้อย่างเต็มที่อย่างที่เราเห็นๆ กันอยู่ ถ้าดูก็เห็น ถ้าสังเกตก็รู้ว่ากิเลสออกตีตลาดตลอดเวลา เป็นอย่างไรบ้างทั้งชาวพระชาวบ้านทั่วๆ ไป สำหรับชาวพุทธชาวพระเรา มักมีแต่นำเรื่องเป็นภัยมาเผาผลาญกันอย่างออกหน้าออกตา หมดยางอายุเข้าไปเรื่อยๆ นั่นแหละ ส่วนสิ่งที่จะระงับดับสิ่งเป็นภัยเหล่านั้นไม่คำนึงถึงเลย เมื่อเป็นเช่นนี้สิ่งเหล่านั้นจะระงับดับลงได้อย่างไร เมื่อไม่มีใครสนใจนำมาระงับดับมันหรือชะล้างกัน สุดท้ายก็ดำเหมือนตอตะโกหมดทั้งตัวทั้งใจนั่นแหละ

ทั้งๆ ที่ประกาศตนอยู่อย่างอาจหาญว่าเป็นลูกศิษย์ตถาคต เป็นพุทธบริษัท เป็นชาวพุทธ ก็มีแต่ลมปากเท่านั้น เราเองก็ว่าเป็นพระก็มีแต่ลมปาก ตัวจริงที่ควรจะได้จะทรง คือศีล สมาธิ ปัญญา วิมุตติหลุดพ้นไม่มีในหัวใจ เพราะภาคปฏิบัติที่จะยังธรรมเหล่านี้ขึ้นมาปรากฏในหัวใจไม่มี จึงทำให้วิตกวิจารณ์

ผมพูดตามหลักความจริง ผมวิตกวิจารณ์มากจริงๆ ไม่ใช่เรานี่เลิศเลอกว่าโลกกว่าสงสารที่ไหนแหละ ความคิดอย่างนั้นเราก็ไม่มี แต่ความเป็นอย่างนี้มันมีอยู่ก็ต้องบอกว่ามี วิตกวิจารณ์ เพราะสิ่งที่มันล่อมันหลอมนั้นเป็นพินเป็นไฟเผาไหม้หัวใจ

ของสัตว์โลก จนแสดงออกมาทางกิริยามารยาทแทบหาทางอายุไม่ได้ และหาทางอายุไม่ได้ นั่น นับวันท่วมท้นเต็มสัตว์เต็มบุคคลเวลานี้ ไม่ว่าผู้หญิงผู้ชายนักบวชฆราวาส ไม่ว่าเราว่าเขา ใครก็มีแต่เรื่องเสาะเรื่องแสวง เรื่องส่งเรื่องเสริมกันให้เป็นฟินเป็นไฟหนาแน่นขึ้นทุกวัน ๆ

คำว่าธรรม ๆ คำว่าบาปว่าบุญนั้นเริ่มหมดไป ๆ จากหัวใจและความประพฤติ สุดท้ายคัมภีร์ก็อยู่ในตู้ในหีบ เปิดออกมาดูไม่ได้หัวเราะกัน ไม่ต้องพูดถึงจะเอามาปฏิบัติให้เห็นต่อหน้าต่อตากันนี้เลย เพียงแต่จะเปิดคัมภีร์ธรรมะออกมาอ่านก็หัวเราะกันแล้ว นั่นละเรื่องของกิเลสเมื่อมีมากเข้า ๆ เป็นอย่างนั้น เป็นอยู่ในหัวใจของท่านของเราแล้ว อย่าไปหมายหัวใจของผู้ใด ให้ดูหัวใจของเจ้าของนี่เป็นสำคัญ

กิริยาใดแสดงออกมามีแต่เรื่องของกิเลสทั้งนั้นแต่เราก็ภูมิใจ แม้ที่สุดเดินจงกรมอยู่นั้นเป็นอย่างไรบ้าง หัวใจเรามันติดมันตันไปไหนที่ทวีป อดีตที่เป็นเดนล่วงมาแล้วก็ปักเคื่อน มันก็เอามาปรุงมาแต่งมาอุ้มให้เป็นของสด ๆ ร้อน ๆ แล้วเผาเจ้าของอยู่ต่อหน้าต่อตาในทางจงกรมนั้นแล อนาคตก็ไม่ทราบว่าจะอยู่ที่ไหน เป็นลม ๆ แล้ง ๆ มันก็ปรุงแต่งขึ้นมาเป็นตนเป็นตัวเป็นเนื้อเป็นหนัง เป็นหญิงเป็นชายเป็นสัตว์เป็นบุคคล เป็นสมบัติพิสดาน เป็นเทวบุตรเทวดาขึ้นมาในหัวใจด้วยความเป็นลม ๆ แล้ง ๆ นั้นแล ปัจจุบันคิดออกก็คิดออกเพื่ออดีตเพื่ออนาคต ซึ่งเป็นเรื่องลม ๆ แล้ง ๆ ทั้งนั้น แต่ไฟที่เกิดขึ้นจากอารมณ์นั้นมันเป็นไฟจริง ๆ เผาหัวใจนั้นแล นี่ถึงว่าเดินจงกรมอยู่ใจก็สั่งสมแต่กิเลส แล้วธรรมจะมีที่ไหนมาปรากฏ

ถ้าผู้ตั้งใจจะเป็นมรรคเป็นผลจริง ๆ ความจดจ่อต่อเนื้อแห่งสติปัญญาของเรา กับใจยอมไม่ห่างกัน ประหนึ่งว่าใจดวงนี้ได้คุ้มครองป้องกันอยู่ตลอดเวลาด้วยอำนาจของสติปัญญา เพราะกิเลสมันครอบอยู่ภายใน สติปัญญาครอบอยู่ภายนอก บังคับกิเลสไม่ให้มันดันมันตีต พาจิตใจดันตีตไปในอารมณ์ต่างๆ ดังที่เคยเป็นมา นี่จึงเรียกว่าใจนี้เป็นเหมือนกับผู้ต้องหา ปกติก็เป็นผู้ต้องหาของกิเลส ถูกย้ายยี่สิบไฟตลอดเวลา ถัดออกมาจากนั้นก็เป็นเรื่องของสติปัญญาเข้าช่วยจิตใจ นี่ก็เป็นกองทุกข์อันหนึ่ง เพราะต้องต่อสู้กับกิเลส จิตจึงเป็นเหมือนกับผู้ต้องหา

การประกอบความพากเพียร เวลาหนักต้องหนัก จะว่าเบาไม่ได้ ในนิสสัยวานาฐานะของเรา ๆ ท่าน ๆ ที่เป็นอยู่บัดนี้ ไม่ใช่ผู้จะสุขเอาเผากินได้อย่างง่ายดาย ครั้นพุทธกาลท่านมีอุปนิสัยสามารถต่างกับพวกเรา นั้นไม่ใช่ประเภทสุขเอาเผากิน แต่เป็นผู้ที่รู้อย่างรวดเร็ว พ้นได้อย่างรวดเร็ว เพราะความพร้อมแล้ว ๆ ที่จะพ้น พวกเราไม่เป็นเช่นนั้น จึงต้องได้ตะเกียกตะกายเต็มสติกำลังความสามารถของตน

เราอย่าไปคำนึงว่างานนี้หนักไป ก็เลสบีบบังคับเราหนักมากกว่านี้ และบีบบังคับมานานเท่าไรตัวเราเองก็นับไม่ได้ นี่ก็เคยแสดงให้เห็นแล้วไม่รู้กี่ครั้งก็หนานานเท่าไร การประกอบความเพียรที่จะต่อสู้กับกิเลส ชำระกิเลสให้หมดสิ้นไปจากใจ หายความทุกข์ทรมานทางใจโดยประการทั้งปวงนั้น ทำไมเราจะทำไม่ได้ ทุกข์นานขนาดไหนในชีวิตของเราเนี่ย มีกี่ปีก็เดือนมันก็ตาย เอ้า ขณะที่มีชีวิตอยู่นี้ซึ่งพอจะต่อสู้กันได้ เอาลงให้เต็มเม็ดเต็มหน่วย อย่างนั้นมันถึงจะได้ครองธรรมอันเลิศ อย่างน้อยก็ความสงบเย็นใจ จะปรากฏขึ้นมาโดยไม่มีทางสงสัยว่าจะเป็นอื่นไป

วันนี้ว่างั้นเลยขึ้นเวทีแล้ว การขึ้นเวทีเป็นยังไง อย่างเขาต่อมฉายชกมวยเป็นยังไง พอขึ้นเวทีก็พร้อมแล้วที่จะต่อสู้ ใครก็หวังเอาชัยชนะอย่างเดี่ยวเท่านั้น นี่ระหว่างกิเลสกับธรรม ส่วนมากต่อมากก็คือกิเลสมันเป็นฝ่ายชนะอยู่แล้ว ธรรมที่จะเข้าไปต่อกรกับกิเลส จึงต้องได้ใช้สติ ปัญญา ศรัทธา ความ پاکเพียร ความอดความทนอย่างหนาแน่นแน่นยำ ไม่เช่นนั้นกิเลสจะไม่ถลอกปอกเปิกเลย เอ้า ขณะนี้สู้ได้อย่างนี้ ขณะต่อไปก็ให้เป็นแบบเดียวกัน เหมือนกับขณะที่เป็นอยู่เวลานี้หรือยิ่งกว่านี้

ชั่วโงมใดก็ตาม เวลาใดก็ตาม วันใดก็ตาม ต้องมีการต่อสู้กันอยู่อย่างนี้ ตลอดเวลาที่กิเลสยังฝังอยู่ในจิตใจหาเวลาไม่ได้เลย การประกอบความ پاکเพียรเราจะไปหาเวลาอย่างไรนั้นไม่ทันกับกิเลส นี่ละที่ว่าหนัก หนักที่ตรงนี้ ผู้ประกอบความเพียรในเบื้องต้นหนักด้วยกันทุกคน แต่ไม่ได้หนักไปตลอดเวลา เมื่อเราหนักมือเข้า สติหนักเข้า ปัญญาหนักเข้า ความเพียรทุกด้านความอดความทนหนักเข้าๆ กิเลสจะค่อยอ่อนตัวลงไป

ให้ฟังทราบว่ามีผลแห่งการประกอบความ پاکเพียรปรากฏเช่นนี้ เพราะสติดี ปัญญาดี ความเพียรดี ความอดทนดี ความสืบทอดเนื่องกันแห่งความเพียรดี เป็นสัมปชัญญะ ถ้าพูดถึงเรื่องสติ ให้ตั้งอยู่อย่างนั้น นั่นละเราจะได้เห็นความเบิกกว้างออกของกิเลส มันเบิกกว้างออกจากใจ ไม่บีบบังคับเหมือนอย่างที่เคยเป็นมา จิตใจถ้าหากพูดถึงเป็นลมหายใจก็พอหายใจได้ พอสะดวกสบาย เอ้า สู้กันเรื่อยไป นี่ขึ้นเริ่มแรก ไม่มีขึ้นใดจะหนักยิ่งกว่าขึ้นเริ่มแรก ทั้งไม่รู้วิธีด้วย ฤๅโลกกันไปอย่างนั้น

แต่นี้เราก็ได้ยินได้ฟังอุบายวิธีการต่างๆ จากครูจากอาจารย์ พอจะยึดเป็นคติหรือเป็นเครื่องมือแห่งการดำเนินได้ นอกจากเราไม่นำมาใช้เท่านั้น อันนี้ละเป็นหลักสำคัญ ในเบื้องต้นนี้ต้องได้หาอุบายวิธีการต่างๆ ใช้อยู่ตลอดเวลา สติปัญญาไม่เพียงแต่ไปแก้กิเลส ต้องหาอุบายมาแก้กิเลส หาอุบายหาวิธีการมาใช้ วิธีใดถูก วิธีใดได้ผล วิธีใดไม่ได้ผล พลิกแพลงเปลี่ยนแปลงหลายสัณหลายคม นี่เรียกว่าปัญญา แล้วก็มีคม

หนึ่งสั้นหนึ่งจนได้ขณะหนึ่งจนได้ ที่จะไปเจอกันกับกิเลสและได้ผลขึ้นมา แล้วยึดเอาไว้ เป็นหลักเกณฑ์

ดังที่เคยพูดเรื่องผ่อนอาหารนี้ นี่เป็นเรื่องสำคัญมากนะ ในวัยของเราๆ ท่านๆ นี่เป็นวัยที่ศึกที่คะนองทางธาตุทางขันธ์ เพื่อเสริมจิตใจให้ศึกคะนองยิ่งขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ของมัน ถ้าร่างกายมีกำลังมาก รากะตั้นหากมีกำลังรุนแรงมากไปตามๆ กัน สติปัญญาไม่มีความหมายเลย ล้มละลายๆ นี่เคยปฏิบัติมาแล้วจึงได้นำมาพูดให้ท่านทั้งหลายฟัง ถึงได้เอากันถึงพริกถึงขิงถึงเป็นถึงตาย เมื่อร่างกายเราอ่อนลงเพราะไม่เสริมมัน สติปัญญาก็ค่อยดีขึ้นในวันนั้นแหละ เริ่มตั้งแต่วันนั้นไปเรื่อยๆ สติปัญญาค่อยดีขึ้น ค่อยสืบทอดกันไปได้แล้วค่อยเด่นขึ้นๆ

กำลังของร่างกายอ่อนตัวลงเท่าไร สติปัญญาของเราที่หนุนอยู่ตลอดเวลาด้วยความพากเพียรนั้น ย่อมเจริญขึ้นเรื่อยๆ เเด่นชัด ถึงขั้นเด่นชัดว่าสติเป็นอย่างนี้ เมื่อสติดีใจย่อมไม่ติดไม่ตื่นเพราะกิเลสไม่ตะไมยันมัน เอ้า ว่าตะวายันนี้เหมาะเวลาใจหยาบ กิเลสหยาบ และมันก็หมอบ เพราะกิเลสประเภทนี้ก็อ่อนตัวลงไปเมื่อไม่มีเครื่องเสริม แล้วค่อยพยายามหนักเข้าไป หากมันจะเป็นจะตายจริงๆ ไม่มีใครจะรู้ดียิ่งกว่าเรารู้เรา ถึงเวลาจะผ่อนผันสั้นยาวกันก็ผ่อนผันสั้นยาวกัน ถึงเวลาจะเด็ดก็ต้องเด็ด นี่คืออุบายวิธีการบำเพ็ญตัวให้ได้หลักได้เกณฑ์ ในขั้นเริ่มแรกเป็นอย่างนี้ ต้องหนัก

เพราะกิเลสประเภทนี้หนักมากนะ ขอบุดตรงๆ ตามหลักแห่งความจริง ไม่ได้เป็นของหยาบโลนอันใดเลย เพราะมีอยู่ในหัวใจของสัตว์ของบุคคลทุกประเภทอยู่แล้ว ถ้าหยาบโลนเอามากอดไว้ทำไม ตีนมันทำไม เป็นบ้ากับมันทำไมถ้าว่าเป็นของหยาบโลน สลัดทิ้งเข้าป่าเขารกที่ไหนมันก็ได้เสียตายเรา แต่เราเสียตายมันต่างหาก นี่สิ่งนี้มีอยู่กับหัวใจทุกคน และทำลายสัตว์โลกให้ได้รับความบอบช้ำ ให้ได้รับความทุกข์ทรมาน จนถึงการทำบาปทำกรรมอย่างชั่วช้าลามกแสนสาหัส ก็เพราะธรรมชาตินี้แล จึงเรียกว่ามันหยาบโลน เมื่อนำสิ่งที่จะแก้ไขความหยาบโลนนี้ออกมาใช้ ทำไมจะเป็นของหยาบไป นี่ที่ว่ามันรุนแรง ต้องได้ใช้อุบายวิธีการอย่างหนักมากที่สุด นี่แลเริ่มที่จะได้ผลก็คือการผ่อนการอดอาหาร

อดนอนก็อด นี่ก็เคยอดเหมือนกัน แต่ไม่ค่อยได้ผลเด่นชัด จะเป็นเพราะจิตนิสัยยังไ้ที่ทราบไม่ได้ แต่เรื่องการผ่อนการอดอาหารนี้ เห็นชัดรู้ชัดภายในจิตใจ อย่างน้อยทรงตัวได้ มากกว่านั้นก็ขยับเข้าไปเรื่อยๆ กิเลสตัวนี้ถึงจะค่อยเบาลงๆ พอ กิเลสตัวนี้เบาลง สติปัญญาก็นับวันหนักขึ้นๆ ทีนี้ก็มีช่องทางที่จะต่อสู้กันได้โดยลำดับ นี่หนัก จึงบอกว่าหนัก ต้องได้ใช้อุบายวิธีการอย่างหนัก ไม่หนักไม่ได้ เพราะมันดึงดูตที่สุดเลยแหละกิเลสตัวรากะตั้นหานี้

ไม่มีสิ่งใดในโลกนี้ที่จะดึงดูดหัวใจสัตว์ ให้จมแนบอยู่กับพื้นแห่งความเกิดแก่เจ็บตายยิ่งกว่ากิเลสตัวนี้ อันนี้ดึงดูดจริง ๆ หนักมากจริง ๆ เพราะฉะนั้น การรื้อการถอนการเข่นการลากกันออกจากที่จมมิด ๆ นั้น จึงต้องได้ใช้สติปัญญาและความเพียรทุกด้านทุกทางโหมกันเข้าไป ไม่เช่นนั้นไม่เห็นผล นี่ที่ว่าเป็นชั้นที่หนักมาก เพราะมันหยาบมากก็หนักมาก ดึงดูดมาก เมื่ออันนี้ค่อยเบาลงไป ๆ พร้อมกับอธิบายวิธีการต่าง ๆ ที่เราพินิจพิจารณา มีหลักของอสุภะอสุภังเป็นสำคัญ พิจารณาร่างกายทั้งของเขาของเรา

ส่วนมากเอาตัวของเรานี้พิจารณากระจายออกไป ที่ท่านสอนให้ไปเยี่ยมป่าช้า ก็มีแนวอันเดียวกัน เกี่ยวกับเรื่องให้มันเบื่อหน่ายในของอันนี้ มีอยู่เต็มร่างกายเต็มหัวใจเราแต่มันไม่เบื่อหน่าย มันยังติดยึดพันเข้าไป ไม่ว่าเขาว่าเราว่าผู้ใด มันติดมันพันกับสิ่งสกปรกโสภณนี้ทั้งนั้น จึงต้องได้คลี่คลายออกมา เอาความจริงเข้าให้มันดูให้มันพิจารณา ความจริงคืออะไร ในร่างกายนี้มีอะไรบ้างดูซิ แม้แต่หนังมันก็หาความสะอาดที่ไหนได้ ชะล้างอยู่ทุกวัน ถ้ามันสะอาดแล้วชะล้างหาอะไร ก็คือความสกปรกของมันนั่นเอง แต่ผิว ๆ เฝิน ๆ น้ำมันก็ยังแสดงให้เห็น แล้วข้างในเข้าไปเป็นยังงัยบ้าง นั่นคือความจริง

แต่กิเลสมันจะไม่เอามาใช้ เพราะโลกทั้งหลายจะไม่ติดมัน มันต้องหาสิ่งที่โลกทั้งหลายจะติดจะพัน ที่มันกล่อมได้ง่าย ๆ มันจึงเสกสรรปั้นยอขึ้นมาแบบลม ๆ แล้ง ๆ ว่าเป็นของสวยของงามของจรรีถาวร เป็นสิ่งที่มีคุณค่าราคา โลกไหนสู้โลกนี้ไม่ได้ โลกไหนมันก็ไม่อยากไปถ้ามันลงได้ติดอันนี้แล้วไม่ว่าผู้ใด สัตว์ทั้งหลายติดกันเพราะอันนี้ติดกันเพราะการเสกสรรปั้นยอแห่งความจอมปลอมของกิเลสนี้ เมื่อเปิดออกด้วยกฎแห่งธรรมที่เป็นความจริง ด้วย อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา และ อสุภะอสุภัง แล้วมันจะไปไหน ต้องรู้ต้องเห็นตามความจริงนั้น ๆ

เมื่อเจอความจริงแล้วบอกให้ยึดก็ไม่ยึด ปล่อยสลัดปิดทั้งโดยไม่มีควมอาลัยเสียดายอะไรเลย และยังเสียดายรู้ตั้งแต่ก่อน ๆ ที่ยังไม่รู้เสียอีก อ้อ มันเป็นอย่างนี้ นี่เมื่อเข้าถึงกันแล้วเป็นอย่างนั้น เมื่ออันนี้เบาลงไป ความดึงดูดก็ย่อมเบาลงไป จิตใจย่อมทรงตัวได้ ไม่ติดไม่ตื้นไม่ถูกกวัดถูกแกว่ง ลากไปโน้นเข่นไปนี่ถลอกปอกเปิกเหมือนอย่างแต่ก่อน พอทรงตัวได้ จิตใจมีความสงบ นี่ละวิธีการปฏิบัติจงจดจำเอาไว้ให้ดี

นี่คือธรรมของพระพุทธเจ้า สด ๆ ร้อน ๆ พระองค์และพระสาวกทั้งหลายแก้มมาแล้วแก้ด้วยวิธีนี้ ธรรมชาตินี้ไม่ได้มีอะไรเปลี่ยนแปลงไปเลย สิ่งที่จะพิจารณานี้ก็เป็นสภาพเดิมเหมือนอย่างนั้น คงเส้นคงวาหนาแน่นไปด้วยความปฏิกุศลโสโครก อนิจจัง ทุก

ขี้ อนาคตตา เสมอตันเสมอปลายกันหมด เป็นแต่กิเลสมันหลอกว่าให้ยิ่งขึ้นไป ๆ เรื่อย ๆ เท่านั้น เราก็กินมัน เมื่อเอาความจริงจับเข้าไป ๆ ทำไมจะไม่เข้าจุดแห่งความจริงทั้งหลาย เสมอตันเสมอปลายเหมือนพระพุทธเจ้าและสาวกทั้งหลาย และทำไมจิตจะไม่ปล่อยวางเหมือนท่านละ นี่พิจารณาอย่างนี้

ในขั้นหนักต้องหนัก เอาให้พันกันอยู่ทั้งวันทั้งคืน ไม่ให้อารมณ์อันใดเข้ามาเกี่ยวข้อง นอกจากอารมณ์อันนี้เท่านั้น ถ้าว่าเยี่ยมป่าช้าก็เยี่ยมทั้งวันทั้งคืนยืนเดินนั่งนอน นอนก็เยี่ยม นั่งก็เยี่ยม เดินก็เยี่ยม อะไรรู้ก็เยี่ยม ดูกันอยู่อย่างนั้นเรียกว่าเยี่ยม พินิจพิจารณาใคร่ครวญให้เห็นตามหลักความจริง เอา จิตมันติดไปไหน มันอยากไปไหน ความอยากอันนั้นมีแต่เรื่องของสมุทัยมากต่อมาก จะให้เป็นความอยากเป็นมรรคนี้ยังเป็นไปไม่ได้

ในขั้นเริ่มแรกต้องเป็นเรื่องความอยากของสมุทัยทั้งนั้น จนกว่าวาสตี ปัญญา ศรัทธา ความเพียรของเราหนาแน่นขึ้น ๆ จิตมีกำลังแล้ว ที่นี้ความอยากทางด้านธรรมะไม่ต้องบอกก็รู้และชนะกันไปเรื่อยเลย ความอยากอันนี้ตื่นออกติดออกตรงไหน มีแต่จะตื่นออกจากความผูกพันทั้งนั้น นี่ความอยากนี้เป็นมรรค มันก็รู้ในหัวใจเจ้าของเองนั้นแลไม่รู้รู้ที่ไหน นี่ในเบื้องต้นจะแก้ธรรมชาติคือราคะตัณหาที่เป็นเครื่องก่อกวนบีบบังคับหัวใจประหนึ่งว่าทรวงอกจะแตกโน่นนะ เวลามันบีบพอ ๆ มันเสียดแทงพอ ๆ เหมือนกับแหลมกับหลาวแทงอยู่ในหัวใจ มองเห็นอะไรไม่ได้ ได้ยินอะไรไม่ได้ เป็นข้าศึกเข้ามาทิ่มแทงหัวใจนี้ทั้งนั้นทีเดียว นี่เรื่องกองทุกข์มีอยู่ตรงนี้มากที่สุด และสิ่งที่ดูดีมีก็ดูดีมีอันกองทุกข์มาก ๆ อันภัยมาก ๆ นี่แหละมากที่สุดกว่าสิ่งใด

จึงต้องได้ตะเกียกตะกายกันอย่างหนัก เอ้า เป็นก็เป็น ตายก็ตาย พัดเหวี่ยงกันอยู่นั้น เมื่อหลายครั้งหลายหนความจริงจดเข้าไม่ถอย แทะเข้าไม่ถอย ขุดค้นเข้าไม่ถอย ก็เข้าถึงความจริงด้วยความเชื่อ อ้อ เป็นอย่างนี้ หลายครั้งหลายหนเข้าไป ยิ่งซัดเข้าไป ๆ สิ่งที่ว่าสวย ๆ งาม ๆ มองหาที่ไหนมันไม่มี ก็ไม่เคยมีอยู่แล้วจะเอาอะไรมา มีมันหลอกเฉย ๆ ความจริงต่างหากมีอยู่ คืออย่างที่ว่า อสุภะอสุภัง ทุกข์ อนาคตตา มีอยู่ประจำอันนี้ แต่เมื่อไม่ดูก็ไม่เชื่อ มันเชื่อแต่ลม ๆ แล้ง ๆ เพราะฉะนั้นหัวใจจึงเป็นบ้ำอยู่ทั้งวันทั้งคืน คืออยู่ในหัวใจของเราแต่ละดวง ๆ นั้นแล อย่าไปตำหนิผู้หนึ่งผู้ใด มันดูดีหัวใจเจ้าของเวลามันติดมันดี เพราะฉะนั้นจึงต้องให้เอากันอย่างหนัก

ขั้นนี้ค่อยเบาบางลงไป ใจมีความสงบเย็นได้ และการรบกวนจากอารมณ์ทั้งหลายเหล่านี้ก็เบาบาง ๆ ที่นี้จิตสบาย เอ้า ปัญญาพิจารณาเข้าไป ยิ่งแยกยิ่งแยะเข้าไปให้เห็นชัดเจน จนกระทั่งถึงความรวดเร็วของปัญญา จะมองเห็นรูปใดหญิงใดชายใดก็ตาม มันจะรวดเร็วเหมือนฟ้าแลบ พอมองเห็นพบความปฏิกุศลโสโครกมาพร้อมกันพริบ ๆ

นั่นเรียกว่าความรวดเร็วของสติปัญญาที่เป็นเอง ๆ เมื่อถึงขั้นเป็นเองแล้วไม่ต้องได้บังคับให้เป็นอย่างนั้นหากเป็นเอง ๆ

มองเห็นเราฉันใด มองเห็นคนอื่นก็ฉันนั้น ดังที่เคยได้ยกนิทานในธรรมบทมา แสดงเป็นคติแก่ผู้ฟังทั้งหลายว่า มีพระองค์หนึ่งท่านกำลังบำเพ็ญสมณธรรม เวลานั้น ท่านกำลังเจริญกรรมฐานมีอริเป็นอารมณ์ของใจ พิจารณาร่างทั้งหลายนี้มันเปื่อยมันผุ มันพังไปหมด ยืนเดินนั่งนอนตัวเจ้าของเองนี้มีแต่ร่างกระดูกเท่านั้น เป็นโครงกระดูก ไม่มีเนื้อไม่มีหนังติดตัวเลย ประจักษ์หัวใจอยู่ตลอดเวลาของท่านผู้ปฏิบัติอยู่ในขั้นนั้น ที่นี้ก็มีผู้หญิงคนหนึ่งผ่านมาและสามีเขาก็ตามมา เขามาถามท่านว่า ท่านอยู่ที่นี้ท่านได้ เห็นผู้หญิงเดินผ่านมานี้บ้างหรือเปล่า ท่านบอกท่านไม่ได้เห็นผู้หญิงผู้ชายที่ไหนผ่านมา เห็นแต่โครงกระดูกผ่านไป นี่คือท่านดูของท่านเป็นฉันใด ภายนอกก็เป็นฉันนั้น เพราะ ความชำนาญและรวดเร็วของปัญญาจึงเป็นอย่างนั้น

แต่ก่อนมองเห็นคนทั้งคนเป็นเทวดาไป ก็เลสมันเสกสรรปั้นยอให้เป็นอย่างนั้น ถึงขนาดที่ว่า เป็นเทวดา โนนอยู่บนชั้นสวรรค์ก็ถึงกันได้อย่างรวดเร็ว แต่พอสติปัญญา ทันทเข้า ๆ และรวดเร็วเข้าโดยลำดับมองเห็นพบ ถ้าผู้ชำนาญในทางโครงกระดูกจะเห็น แต่โครงกระดูกเท่านั้น เนื้อหนังไม่เห็น ผู้ที่ชำนาญทางเนื้อจะมองเห็นร่างกายของคน แต่งโรไปหมดเหมือนกับร่างกายของตัวเอง ความชำนาญในการพิจารณาเป็นเช่นนั้นแล

จากความชำนาญนี้แล้วก็ปล่อยวางโดยประการทั้งปวง ชั้นปล่อยวางนี้เป็น ปัจจกขทิกฺขณฺฐิ คือรู้เฉพาะเห็นเฉพาะตน การอธิบายในขั้นนี้อธิบายยาก เมื่อพิจารณาพอ แล้วจิตจะถอยเข้ามา เห็นโทษทั้งสิ่งนั้นด้วย เห็นโทษทั้งใจผู้ไปมันหมายสิ่งนั้นว่าเป็น ของสวยของงามและยึดถือด้วย เมื่อเห็นโทษทั้งภายนอก เห็นโทษทั้งภายใน แล้วก็ หลงอะไร ผู้นี้เป็นผู้ไปยึดไปถึงก็รู้มันอยู่แล้ว นี่คือตัวขโมยตัวโจร อันนั้นเขาอยู่ตาม สภาพของเขา เขาไม่ได้เป็นอะไร ไม่ได้สำคัญตนว่าเป็นของสวยของงาม ผู้นี้ต่างหาก เป็นผู้ไปสำคัญว่าสวยว่างามแล้วก็ยึดถือเขา

เมื่อตนได้รู้โทษของตัวเองอย่างชัดเจนแล้วก็ปล่อยวาง เมื่อปล่อยอันนี้ก็แสดงให้เห็นชัดเจนว่า ปล่อยเครื่องตั้งดูตอันใหญ่หลวงนี้ไปในขณะเดียวกัน เมื่อเครื่องตั้งดูตอันหนักหน่วงถ่วงจิตใจภูเขาทิ้งลูกสู้อยู่ไม่ได้ขาดออกไปจากใจแล้ว ใจย่อมติดขึ้นอย่างเบา หิวรากับเหาะลอยอยู่บนอากาศนั้นแล นี่คุณค่าแห่งการปฏิบัติ แห่งการพิเนิจพิจารณา อย่างเอาจริงเอาจังเอาเป็นเอาตาย ไม่ว่าครั้งโน้นครั้งนี้จะเป็นอย่างเดียวกันนี้

เพราะสวากขาตธรรมตรัสไว้ชอบแล้ว แม้พระพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้วก็ชอบอยู่อย่างนั้น จึงเรียกว่าสวากขาตธรรม ไม่ใช่เวลาพระองค์ยังทรงพระชนม์อยู่ ธรรมที่ตรัสไว้แล้วนั้นจึงเป็นธรรมที่ชอบ เวลาปรินิพพานไปแล้วธรรมนี้เหลวไหลเหลวแหลก

อย่างนั้น สวากขาตธรรมเป็นธรรมที่คงเส้นคงวา ตรัสไว้ตามความจริง ความจริงมีจริง ฉันทไตรธรรมก็ตรัสไว้ฉันทนั้น เช่นอย่างที่กล่าวมาแล้วนี้ อสุภะอสุภัง ทุกข์ อนตตา เป็นของจริงมาแต่ไหนแต่ไร ธรรมก็ตรัสไว้แล้วอย่างนั้น และยังเป็นของจริงตลอดไป ถ้าผู้ปฏิบัติดำเนินไปตามนี้แล้วย่อมจะหลุดพ้นปล่อยวางได้ไม่สงสัย

วันนี้เปิดให้ท่านทั้งหลายได้ฟังตอนสำคัญ ที่มันดึงมันดูมันบีบบังคับจิตใจอย่างมาก จนหาที่อยู่ให้สบายใจสักนิดหนึ่งไม่ได้เลย ก็คือธรรมชาติอันนี้แลบีบบังคับเวลาพิจารณาเข้าไปๆ จนกระทั่งมีกำลังวังชาสามารถรอบตัวแล้ว ไม่ต้องบอกก็ปล่อยเอง เมื่อปล่อยนี้แล้ว ความดึงดูตก็เป็นอันว่าหลุดลอยไปด้วยกัน เพราะเหตุนี้พระอนาคามีท่านจึงไม่ลงมาเกิดอีก เพราะหมดความดึงดูตอันนี้แล้ว ให้มันเห็นชัดๆ ในหัวใจเจ้าของนั้นซิ เกิดก็เกิดเพราะอันนี้เป็นเครื่องดึงไว้ จิตไปไหนไม่ได้ต้องลงมาเกิดตายๆ อยู่นี้ เมื่อเครื่องดึงดูตนี้ขาดไม่มีอะไรเหลือแล้ว จิตก็ตีตื้นและเบาเหมือนนุ่นเหมือนสำลี เบาหวิวๆ และลอยตัวขึ้นไปในธรรมชั้นละเอียดโดยลำดับไม่กลับลงมาเกิดอีก

เรื่องอะไรไม่มีหนักยิ่งกว่าเรื่องราคะตัณหาภายในหัวใจของสัตว์โลก เอาให้เต็มเม็ดเต็มหน่วยเถอะมันเป็นอย่างนั้นจริงๆ ไม่เป็นอื่น อันนี้หนักมากไม่ว่าหญิงว่าชายว่า สัตว์ประเภทใด วิชชาชนิดนี้ไม่ต้องไปหาศึกษาเล่าเรียนมาจากที่ไหน ดังที่เขาโฆษณาเป็นบ้ากันอยู่ทั่วโลกดินแดนนั้น ในเมื่อมันมีอยู่กับทุกคน ใครไม่ต้องเรียนมันก็รู้มันก็เป็นด้วยกันหมด สัตว์เดรัจฉานเขามีโรงร่ำโรงเรียนที่ไหน เขาเป็นโหมดูเอา เพราะมันมีอยู่ในหัวใจของทุกคนเป็นทุกคน ลากเส้นให้ตืดให้ตื้นด้วยกันทุกคน ให้มันเห็นชัดๆ อย่างนั้นซิการปฏิบัติธรรมนะ

การปฏิบัติเมื่อสิ่งที่ดึงดูตที่ลากให้ตึงจมลงอยู่ตลอดเวลา ขาดสะบันไปจากหัวใจแล้ว เป็นยังงใจดวงนั้นเมื่อหมดเครื่องดึงดูตแล้ว นั้นแหละที่วาลอย ลอยขึ้นละเอียดขึ้น สติปัญญาไม่ต้องใช้แบบผาดโผนโจนทะยาน เอาเป็นเอาตายเข้าว่า เหมือนการพิจารณาเรื่องของ อสุภะอสุภัง ทุกข์ อนตตา ที่เกี่ยวกับราคะตัณหาอันนี้หนักมาก ปัญญาที่ต้องเอาให้เต็มเหนี่ยว สติก็ต้องตั้งจริงๆ ไม่ตั้งไม่ได้ ไม่ทันกันมันต้องหนักขนาดนั้นซิ ให้มันเห็นประจักษ์เจ้าของผู้ปฏิบัติแล้วก็พูดได้เองไม่สงสัย เพราะธรรมพระพุทธรเจ้าเป็นธรรมเพื่อรู้เพื่อพูดได้ ทำไมจะรู้ไม่ได้ ทำไมจะพูดไม่ได้

เมื่อเวลาอันนี้มันขาดสะบันลงไปจากหัวใจแล้ว ใจดวงนั้นก็ลอยตัวขึ้นเท่านั้นเอง หมดความดึงดูตอย่างรุนแรงแล้ว มีก็มีอยู่อย่างละเอียดลออ นั่นแหละที่ท่านว่าธรรมส่วนละเอียด เพราะฉะนั้นพระอนาคามีท่านจึงไม่ย้อนกลับมาเกิดอีก ท่านค่อยลอยตัวขึ้นไป คำว่าลอยตัวขึ้นไปนั้น ลอยขึ้นไปโดยอัตโนมัติ คือความบ่มอินทรีย์ของตัวเองให้แก่กล้า

ในขณะนั้น ๆ ถ้ายังมีชีวิตอยู่ก็บำเพ็ญตนได้สะดวกรวดเร็วขึ้น ถึงขั้นอรหัตตภูมิในชีวิตนั้น โดยไม่อาจสงสัย ดังพระอานนท์เป็นตัวอย่าง เราไม่ยกมากมาทะเลาะ ยกอย่างพระอานนท์ท่านสำเร็จพระโสดาในชาตินั้นแล้ว ท่านก็บรรลุถึงขั้นพระอรหัตตบุคคลในชาตินั้นได้เพราะการบำเพ็ญ

การบำเพ็ญคือการหนุนอยู่ตลอดเวลา บำรุงอยู่ตลอดเวลา ส่งเสริมอยู่ตลอดเวลา ก็ค่อยเคลื่อนย้ายๆ ยิ่งจิตถึงขั้นนี้แล้วก็ยอมเป็นจิตอัตโนมัติ แก่กล้าขึ้นไปโดยอัตโนมัติไม่มีการบังคับ เมื่อมีชีวิตอยู่ก็เร่งความเพียรเข้าไป ถ้าไม่มีชีวิตคือตายไปแล้ว ก็เป็นอัตโนมัติของจิตดวงนั้น ค่อยละเอียดเข้าไปๆ ควรอยู่ในขั้นใดก็ก้าวขึ้นไปในขั้นนั้นๆ อย่างที่ท่านว่า อวิหา อตปปา สุทัสสา สุทัสสี อกนิฏฐา ท่านหมุนขึ้นไปเรื่อยๆ ของท่านด้วยอำนาจแห่งจิตแห่งธรรมอัตโนมัติ ทั้งนี้หากเป็นอยู่ในใจพูดไม่ถูก

ที่ว่าความเพียรๆ นี้ก็นำมาพูดเฉยๆ เพราะโลกนี้มีสมมุติ ถ้าให้ละเอียดกว่านี้ก็พูดได้ยาก ทั้งๆ ที่ใจรู้อยู่อย่างละเอียดก็ตาม เมื่อพูดออกมามันพูดไม่ถูกตามความเป็นของจิตดวงนั้น จำต้องเอาสมมุติมาพูดกัน พูดพอรู้เรื่องกันก็คือเป็นอัตโนมัติ จิตนั้นเป็นอัตโนมัติ ค่อยหมุนตัวไปๆ หมุนตัวสู่ความละเอียด หมุนตัวสู่ความละเอียดเรื่อยๆ เลื่อนขึ้นเรื่อย ขั้นสุดท้ายก็ติดฝั่งจากชั้นอกนิฏฐาถึงนิพพาน หมดไม่มีอะไรเหลือเลยขึ้นชื่อว่าสมมุติ ที่ว่าสมมุติมีก็อย่างพระอนาคามีก็มีสมมุติขั้นละเอียดๆ แต่ไม่เป็นสมมุติอันตึงตูดเหมือนจิตที่ระคะตึกหาคะตึกครอบงำอยู่เท่านั้น

ธรรมเหล่านี้เป็นธรรมสดๆ ร้อนๆ อยู่กับผู้ปฏิบัติเป็นสามเณรกรรม เราอย่าดีนอย่าดีดไปหาเมืองอินเดีย อย่าดีนอย่าดีดไปหาพระพุทธเจ้าพระสงฆ์สาวกท่านผู้ทรงมรรคผลแล้วที่เมืองอินเดีย ว่าเป็นเจ้าของแห่งธรรมเหล่านี้แต่พระองค์เดียวๆ สถานที่เดียวนั้น สถานที่นี้ก็คือวงแห่งอริยสัจ ตัวของเรานี่คืออริยสัจ พระพุทธเจ้าตรัสรู้ด้วยอริยสัจ พระสาวกอรหันต์ทั้งหลายเว้นไม่ได้แม้แต่พระองค์เดียว ตรัสรู้บรรลुरुธรรมด้วยอริยสัจนี้ทั้งนั้น

เวลานี้อริยสัจมีไหมอยู่ในตัวของเรา ทุกข์สัจเป็นมาจากอะไร เป็นมาจากสมุทัยสัจ มีกามราคะหรือกามตัณหา ภวตัณหา วิภวตัณหา นี่เป็นหลักใหญ่ นี่แลคือตัวสมุทัยตัวผลิตทุกข์ให้เกิดขึ้น นี้เรียกว่าสัจจะ ๒ แล้วก็นิโรธ มรรค นิโรธ ดับ-ดับอะไร ดับทุกข์ไปโดยลำดับๆ ถ้าสมุทัยไม่ดับไปโดยลำดับ ทุกข์จะดับไปโดยลำดับได้อย่างไร สมุทัยดับไปโดยลำดับเพราะมรรค มรรค ได้แก่ สัมมาทิฐิ สัมมาสังกัปปไป สรูปลงแล้วคือสติกับปัญญาแน่นแลเป็นสำคัญ นี่คืออริยสัจ อยู่ที่ไหนเวลานี้ หรือเหลวไหลไปหมดแล้วหรือ พระพุทธเจ้าตรัสไว้แล้วไม่มีความหมายอะไรหรืออริยสัจนะ

ถ้าเรายังเห็นอริยสังข์เป็นความจริง ดังที่พระพุทธเจ้าทรงรู้และทรงสั่งสอนไปแล้ว นั้น และอยู่ในตัวของเรานี้ก็เป็นความจริงอย่างนั้นแล้ว ทำไมเราจะนำกรรมเหล่านี้มาฆ่า ฟันหั่นแหลกกับกิเลสไม่ได้ละ ก็มันมีอยู่ ๔ อย่างนี้เท่านั้น ไม่ใช่มี ๖ อย่าง ๑๐ อย่าง หลังจากพระพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้ว แต่มีอยู่เท่าเดิม

สติปัญญาฝึกเข้าไปให้ดีขึ้น แล้วจะปรากฏธรรมขึ้นมาที่ใจดวงนี้ เมื่อสติปัญญาถึง ชั้นละเอียดเต็มภูมิแล้ว กิเลสจะละเอียดขนาดไหนก็เถอะ มรรคนี้ฟันขาดสะบั้นไปเลย ไม่มีเหลือ นั่นแลท่านว่าอริยมรรค เป็นมรรคที่ละเอียดมาก สามารถสังหารกิเลสได้ทุก ประเภท ดังที่ท่านแสดงไว้ในภาวนาามยปัญญา สุตมยปัญญา ปัญญาเกิดขึ้นจากการได้ยินได้ฟัง เช่นเราได้ยินได้ฟังจากครูจากอาจารย์ ปัญญาที่แตกแขนงออกไป อ้อ ท่านว่า อย่างนั้น ๆ เกิดปัญญาขึ้นมาแขนงหนึ่ง ๆ นี้เรียกว่าสุตมยปัญญา จินตามยปัญญาเป็น วิสัยคนชอบใคร่ครวญ เห็นอะไร ๆ ชอบคิดชอบอ่าน แม้จะเป็นสามัญชนก็ตาม แต่เป็น นิสัยที่ชอบคิดชอบอ่าน นั่นท่านเรียกว่าจินตามยปัญญา

ส่วนภาวนาามยปัญญานี้เกิดขึ้นจากด้านภาวนาล้วน ๆ ไม่ขึ้นกับอะไร ไม่ขึ้นกับการเห็นการได้ยินได้ฟังการสัมผัสสัมพันธ์กับสิ่งใด แต่เป็นธรรมชาติของตัวเองหมุน ตี ๆ อยู่ภายใน เพราะเวลานั้นกิเลสอยู่ภายในแล้ว ก่อนที่สติปัญญานี้จะฟาดฟันหั่น แหลกกันหรือจะทำลายกัน ก็เพราะกิเลสนั้นถูกต้อนเข้ามาหมดแล้ว ส่วนหยาบ ๆ ดังที่ กล่าวมาแล้วนี้ขาดสะบั้นไปหมดแล้ว กิเลสมีอยู่ภายในอย่างละเอียด สติปัญญาก็ทำ หน้าที่ของตนอย่างละเอียดเป็นอัตโนมัติ และเป็นมหาสติมหาปัญญากลมกลืนกันไปกับ ภาวนาามยปัญญา

มหาสติมหาปัญญาเป็นยังงี้ให้มันเห็นกับหัวใจเจ้าของซี้ พระพุทธเจ้าเป็นโมฆ บุคคลหรือ สอนโลกแบบปาว ๆ อย่างนั้นหรือ พวกเราถึงได้เป็นแต่โมฆะเต็มไปหมด ทั้ง ๆ ที่พระพุทธเจ้าเป็นศาสดาองค์เอก แล้วสอนพวกเราเป็นยังงี้ หูถึงได้เป็นโมฆะ ตาก็โมฆะ จิตใจเป็นโมฆะไปหมด มีพิษมีสงแต่กิเลสขึ้นหรือถึงได้ผูกมัดรัดคอเรา ตลอดเวลา เราอยากพูดอย่างนั้นนะ มันค้นฟันจริง ๆ เพราะกิเลสอยู่ในหัวใจนี้ อริยสังข์ อยู่ในหัวใจ ทำไมจึงไม่เอามาฟาดฟันกันให้แหลกไป

นี่พูดถึงเรื่องมหาสติมหาปัญญา แล้วก็ก้าวเข้าสู่ธรรมอันละเอียด ๆ เข้าไปโดย ลำดับ เอ้า ที่นี้กิเลสละเอียดขนาดไหนก็เถอะว่างั้นเลย ธรรมชาตินี้จะเป็นเหมือนไฟได้ เชื้อ เชื้อละเอียดขนาดไหนจะไม่พันไฟไปได้เลย ไฟจะลุกลามไป ๆ จนกระทั่งเป็นถ้ำ เป็นถ่าน นั่นแลไฟถึงจะหยุด อันนี้ก็เหมือนกัน เมื่อสติปัญญาขั้นนี้ได้เกิดขึ้นเรียกว่า ภาวนาามยปัญญานี้ได้เกิดขึ้นแล้ว จะทำหน้าที่ของตนบนหัวใจของเรา ที่กิเลสเคยฝังจม อยู่ภายในนั้นและกิเลสเคยครอบงำอยู่นั้น โดยอัตโนมัติ จนกว่ากิเลสนี้จะพังไปหมด

เสียเมื่อไร สติปัญญาความเพียรประเภทนี้จึงจะยุติลงเอง กิเลสเคยทำหน้าที่อยู่บนจิตใจเป็นอัตโนมัติฉันใด สติปัญญาชั้นนี้ก็ทำหน้าที่ชำระกิเลสหรือสังหารกิเลสบนจิตใจในทำนองเดียวกันโดยอัตโนมัติ ไม่มีอะไรผิดแปลกกันเลย จนกระทั่งกิเลสหมดมอดไปหมดไม่มีอะไรเหลือแล้ว สติปัญญาประเภทนี้ก็หยุดเองเป็นหลักธรรมชาติ ไม่ต้องถูกบังคับหากเป็นเอง

ธรรมเหล่านี้มีแต่ครั้งพระพุทธเจ้าโน้นหรือ พวกเราทำไม่ถึงเหลวๆ ไหลๆ โหลโลกเลกอยู่ไม่ได้หน้าได้หลังอะไรเลย ผู้สอนก็จะตาย ผมสอนหมู่คณะนี้สอนอย่างเต็มภูมิแล้วนะผมพูดจริงๆ ว่าไม่มีอะไรเหลืออยู่ภายในหัวใจของผมเลย การสอนหมู่เพื่อนสอนด้วยความเมตตา สอนด้วยกำลังใจ ไม่ได้ปิดได้บัง พูดให้เห็นตามความจริง อย่างนี้ใครจะว่าบ้าก็ว่าไป ก็ความจริงมีอย่างนี้จะให้พูดว่ายังไง

กิเลสมันพูดได้มันเป็นได้ ทำไมเราพูดเพื่อจะตามแก้ตามถอดตามถอนกิเลสแท้ๆ จึงพูดไม่ได้ แก้ไม่ได้ถอนไม่ได้ กิเลสมันเป็นประเภทใด มันเลิศเลอมาจากโลกไหน จึงจะพูดเรื่องของมันตามความจริงของธรรมไม่ได้ กิเลสเป็นประเภทใดธรรมะก็ต้องเป็นประเภทนั้น ตามแก้ตามล้างตามผลาญกัน จนกระทั่งมันมอดมอดสิ้นซากไปจากหัวใจแล้ว เอ้า ทีนี้ใครจะว่าอะไรก็ว่าไป เรื่องโลกสมมุติเอาประมาณไม่ได้ ธรรมชาตินี้ไม่เหมือนอะไร นั่นแลความรู้ของพระพุทธเจ้ากับความรู้ของสาวกท่าน จึงไม่เหมือนใคร ไม่เหมือนอะไรในโลกนี้

ความรู้ใดก็ตามจะไปแข่งกับความรู้ของผู้สิ้นกิเลสเป็นไปไม่ได้ เพราะความรู้ของเราๆ ท่านๆ เป็นความรู้ที่เกิดขึ้นในวงของกิเลส เป็นความรู้ของผู้ยังได้อำนาจของกิเลส จะรู้ขนาดไหนกิเลสต้องครอบงำอยู่นั่นแล ทำให้จิตได้หลุดพ้นจากนั้นไปดุชียเป็นยังไงทีนี้ จะมีอะไรมาบีบบังคับไหม ไม่มี แล้วความรู้ประเภทนั้นเป็นยังไง จะเห็นได้ประจักษ์ก็แต่ผู้สิ้นกิเลสเท่านั้น

ให้พากันตั้งอกตั้งใจไม่อย่างนั้นไม่ได้เรื่องนะ จะจมไปๆ ทุกวัน สุดท้ายก็พระเหมือนโยม โยมเหมือนพระ บ้านเหมือนวัด วัดเหมือนบ้าน จะไม่มีอะไรผิดแปลกกัน จะมีแต่ผู้สั่งสมกิเลส อยู่ในวัดก็สั่งสมกิเลสเต็มตัวเต็มใจ อยู่นอกวัดก็สั่งสมเต็มตัวเต็มใจ ไปที่ไหนมีแต่ผู้สั่งสมไฟไฟเผาตัวเผาโลก ไม่มีผู้สั่งสมอรรถสั่งสมธรรมบ้างแล้ว จะเอาความร่มเย็นมาจากที่ไหน ไม่มีในโลกนี้ ใครจะอวดเก่งขนาดไหนก็อวดเถอะ ถ้าปราศจากธรรมซึ่งเทียบกับน้ำดับไฟเสียอย่างเดียวแล้ว โลกนี้จมโดยไม่อาจสงสัย

จึงขอให้ท่านทั้งหลายได้นำไปพิจารณา และประพฤติปฏิบัติเอาจริงเอาจัง ผลจะเป็นอย่างนี้ไม่สงสัย สาวกชาตธรรมดรัสไว้ชอบอย่างนี้เสมอต้นเสมอปลาย เช่น

เดียวกับบอริยสังข์ที่มีอยู่ตลอดมาแต่กาลไหน ๆ ถ้าเราไต่พื้นฟูอริยสังข์ฝ่ายแก้ฝ่ายถอดฝ่าย
ถอนขึ้นมาให้ทันกันแล้ว ยังไงกิเลสจะต้องพังเช่นเดียวกับครั้งพุทธกาลท่าน

เอาระพอ